

<https://doi.org/10.30546/114578.2025.11.5083>

MAHİRƏ NAĞIQIZI: “ONUN DAŞ NAĞILI”NDA FƏDAKAR ANA DÜNYASI

Gültəkin Abdullayeva

pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru, dosent
Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti
<https://ORCID.org/0009-0009-5332-2146>
Pion2691@rambler.ru

Xülasə

Gözəl pedaqoq, ana dilimizin tədqiqi sahəsində çoxsaylı əsərlər ərsəyə gətirən, monoqrafiya və kitabların müəllifi, tədqiqatçı-alim, vətənpərvər ziyalı, müasir poeziyamızda öz dəst-xətti ilə tanınan istedadlı şairə Mahirə Hüseynova bədii yaradıcılığı ilə də geniş oxucu auditoriyası tərəfindən ehtiram və rəğbətlə qarşılanmışdır.

Mahirə Nağıqızının üslubu səmimi, poetik və dərin düşüncəlidir. O, oxucunu adi gündəlik hadisələrin arxasındakı böyük mənəvi qatları kəşf etməyə sövq edir. Mahirə xanımın poeziyasında əsas götürdüyü mövzular – ana, ata, ailə məhəbbəti, dilimizin saflığı, vətən sevgisi, Qarabağ müharibəsi, azadlıq, milli mənlilik və torpaq hissi, ilahi məhəbbət, insan ruhunun daxili dünyası, mənəvi-sağlamlıq, əxlaqi dəyərlər və s.

Mahirə Nağıqızının yaradıcılığında Ana obrazı çox geniş yer tutur. Onun bir çox şeir kitabları ana sevgisi, ana məhəbbəti, analıq duyğusu, ananın fədakarlığı mövzularına həsr olunmuşdur: “Mənim anam”, “Su at dalımca, ana”, “Ana sevgisindən doğan nəğmələr”, “Yaşadacaq anam məni”, “Ana kəndim Xalxalım”, “Analı dünyam”, “Anamın kitabı” və s.

Açar sözlər: Ana, ailə dəyərləri, fədakarlıq, daş əllər, zəhmətkeş, həyat dərsi.

MAHIRA NAGHIGIZI: THE DEVOTED MOTHER’S WORLD IN “ONUN DAŞ NAĞILI” (“HER STONE TALE”)

Gultekin Abdullayeva

Azerbaijan State Pedagogical University

Abstract

A remarkable teacher and talented poetess, Mahira Guseynova, author of numerous works on the study of her native language, author of monographs and books, researcher-scholar, patriot-intellectual, known for her own style in our contemporary poetry, has earned the respect and admiration of a wide audience of readers with her artistic creativity.

Her literary creativity has earned her love and admiration from a broad readership. Mahirə Nağıqızı’s writing style is sincere, poetic, and deeply thoughtful. She encourages

readers to discover the profound moral and emotional layers hidden behind ordinary everyday events. Her poetry predominantly revolves around themes such as: motherhood, fatherhood, love for family, the purity of the native language, patriotism, the Karabakh war, freedom, national identity, spiritual connection to the land, divine love, the inner world of the human soul, moral values, and spiritual well-being.

The image of the mother holds a central place in Mahirə Nagıgızı's creative work. Many of her poetry collections are dedicated to the themes of maternal love, motherhood, selflessness, and devotion. Some of her works include: "My Mother," "Pour Water After Me, Mother," "Songs Born of a Mother's Love," "My Mother Will Keep Me Alive," "My Native Village, Xalkhal," "The World with My Mother," and "My Mother's Book" etc.

Key words: Mother, family values, sacrifice, stone hands, hard worker, life lesson.

МАХИРА НАГИКЫЗЫ: МИР САМООТВЕРЖЕННОЙ МАТЕРИ В "ЕЁ КАМЕННОЙ СКАЗКЕ"

Гюльтекин Абдуллаева

Азербайджанский государственный педагогический университет

Резюме

Замечательный педагог, талантливая поэтесса Махира Гусейнова, создавшая многочисленные труды в области изучения родного языка, автор монографий и книг, исследователь-ученый, патриот-интеллектуал, известная своим собственным стилем в нашей современной поэзии, своим художественным творчеством снискала уважение и восхищение у широкой аудитории читателей.

Стиль Махиры Нагикызы отличается искренностью, поэтичностью и глубокой мыслью. Она побуждает читателя раскрыть большие духовные пласты, скрывающиеся за, казалось бы, простыми повседневными событиями. В её поэзии центральное место занимают такие темы, как: мать, отец, семейная любовь, чистота языка, любовь к Родине, Карабахская война, свобода, национальное самосознание, чувство родной земли, божественная любовь, внутренний мир человека, духовное и нравственное здоровье, моральные ценности и др.

Образ матери занимает особое место в творчестве Махиры Нагикызы. Многие её поэтические сборники посвящены материнской любви, материнской привязанности, чувствам материнства и преданности матери. Среди них можно отметить: "Моя мама", "Плесни мне вслед воды, мама", "Песни, рождённые из материнской любви", "Мама даст мне силы жить", "Моя родная деревня – Халхал", "Мир с матерью", "Книга моей мамы" и др.

Ключевые слова: мать, семейные ценности, преданность, каменные руки, трудолюбие, жизненный урок.

Giriş/Introduction

Müasir poeziyamızda öz dəst-xətti ilə tanınan Mahirə Nağıqızının şeirləri bir tərəfdən həyatın reallığını, digər tərəfdən isə insan qəlbinin gizli qatlarını işıqlandırır. Onun bədii yaradıcılığı çox geniş və hərtərəflidir, şeirlərinin mövzusu daim aktualdır. Mahirə xanımın yaradıcılığı milli ruh, ailə təməlləri və qadın fədakarlığı kimi dəyərləri tərənnüm etməklə yanaşı, oxucunu öz kökünə, mənəviyyatına və daxili dünyasına qayıtmağa çağırır. O həm elmi, həm də ədəbi sahədə Azərbaycan ədəbiyyatına öz imzasını qoymuş, analıq, ailə dəyərləri, mənəvi dünya, həyat təcrübəsi, vətən mövzularını bədii şəkildə təqdim etmişdir.

Ana obrazı Mahirə xanımın yaradıcılığında mənəviyyatın, yaddaşın, zəhmətin, fədakarlığın, həyat mübarizəsinin, vətənpərvərliyin, əxlaqın və müqəddəsliyin rəmzi kimi təqdim olunur. Eyni zamanda, müqəddəs kitabımız “Qurani-Kərim”də buyurulan “Cənnət anaların ayaqları altındadır” kəlamı ilə ana haqqının müqəddəsliyi vurğulanır və “Dədə Qorqud” dastanlarından “Ana haqqı, Tanrı haqqı” ifadəsi xatırladılır.

Hər insanın qəlbində bir dünya var. Bəzən o dünya səslə-küylü, bəzən sakit, bəzən sevincli, bəzən də kədərli olur. O elə bir dünya yaratmışdı ki, orada insanlıq vardı, mərhəmət vardı, sülh vardı, sevgi vardı – Nazlı nənənin dünyası idi o...

Mahirə xanım acılı-şirinli xatirələri ilə daxilində qurduğu “Analı dünya”sını etiraf edir:

*Xoş avazlı,
Sözlü, sazlı.
Bir dəryadı
Anam Nazlı!*

Və yaxud:

*Aparsaydım saçlarının dənini,
Dünyanın xoşbəxti olardım, ana!
Silə bilsəm gözlərinin nəmini,
Bəxtiyar bir övlad olardım, ana! [Nağıqızı; 2015:26]*

Analar belədir, əziz, doğma, ülvi, müqəddəs və pak. Amma Nazlı nənə bu ülvilərin içində başqa bir işıq kimi parlayırdı. Analıq – ömrünü balalarına heç bir qarşılıq gözləmədən, sevə-sevə, canla-başla həsr etmək deməkdir. Bu elə bir fədakarlıqdır ki, yalnız qadına, daha doğrusu, anaya xasdır. O getdi, amma ardında bir dünya qoydu... Analı dünya... Nazlı dünyası...

*Ay ana, yolum yarı,
Gücüm ana qolları.
Bircə “ay can” kəlmənə,
Layiq oldummu bəri? [Nağıqızı; 2015:96]*

“Anamın kitabı”nda həyat dərsi. “Anamın Kitabı” müasir Azərbaycan ədəbiyyatında seçilən bədii, psixoloji və ictimai-mənəvi mövzuları əhatə edən, həm

forma, həm də məzmun baxımından oxucunu düşündürən, duyğulara təsir edən şeirlər və hekayələr toplusudur. Kitab sadəcə ailə xatirələri deyil, eyni zamanda, insan yaddaşı, itkilərin yaratdığı boşluq, keçmişlə barışmaq, daxili təlatümlər və özünü dərk etmə prosesi baxımından da güclü psixoloji yüklə yazılmış ədəbi və mənəvi dəyər daşıyan nümunədir. “Anamın kitabı” Ana obrazı, ailə dəyərləri, xalqın keçmişi ilə bu günü arasında körpü, həmçinin xatirələrin gücü və insanın kimliyinin formalaşmasında ailənin rolu kimi mövzulara toxunur. Kitab Mahirə xanımın Nazlı anaya olan sevgisini, ehtiramını və onun buraxdığı mənəvi mirası ifadə etməsi formasında təqdim olunur:

*Nələr eləməyib yaşamaq üçün,
Bir ocaq yükünü daşımaq üçün.
Ey mənim oxucum, məni yandıran,
Tüstüsüz ocaqsız alovlandıran,
Bir şirin, bir həzin ana səsidir,
Mehriban sözüdür, xoş nəfəsidir.
Yazılsa adına böyük bir dastan,
Sığışmaz ona da zəhməti, inan [Nağıqızı, 2025:71].*

Şeirlərin və hekayələrin arxasında duran əsas duyğu – sakit, amma güclü sevgi, rəhmət dolu xatirə, daxili həsrət və ehtiramdır. Bu da əsəri oxucunun şəxsi təcrübəsi ilə vəhdətdə qavramağa imkan yaradır. Kitabda xatirələr sadəcə keçmişə baxış kimi deyil, mənəvi mirasın nəslə ötürülməsi, kimliyimizin formalaşmasında əsas dayaqlardan biri kimi təqdim edilir. Buradakı Ana obrazı – Nazlı xanım, müəllif üçün həm sevgiyə çevrilmiş yaddaş, həm də əxlaq, zəhmət, səbr və vəfa timsalıdır. Mahirə Nağıqızı Nazlı ana obrazı vasitəsilə bir nəslə, bir dəyər sistemini, bir həyat fəlsəfəsini oxucuya çatdırır.

“Anamın kitabı” oxucunu yalnız keçmişə deyil, eyni zamanda bu günə və gələcəyə baxmağa, öz anasını, ailəsini, köklərini xatırlamağa və dəyərləndirməyə vadar edir. Bu kitabda əks olunan sevgi, vəfa və ehtiram, Azərbaycan qadınının səssiz qəhrəmanlığının və mənəvi dayanıqlığının poetik salnaməsidir. Mahirə Nağıqızının qələmindən çıxan bu yazılar vasitəsilə oxucu bir ailənin tarixçəsində keçdiyi yolları, çəkdiyi ağrıları, yaşadığı sevincləri və apardığı səssiz mübarizəni hiss edir.

Ana – fədakarlığın və zəhmətin simvolu. Mahirə Nağıqızı müasir Azərbaycan poeziyasında ana obrazını dərin mənəvi və psixoloji çalarlarla işləyən şairlərdəndir. Mahirə xanım “Onun daş nağılı” şeirində təkcə Nazlı Ananı deyil, bütün zəhmətkeş Azərbaycan analarını tərənnüm edir. Onun dili sadə, təsviri güclü, duyğusu dərin və həssasdır. Şeirin mərkəzində dayanan Ana fiziki olaraq daş qaldıran, lakin mənəvi olaraq ailənin ocağını qoruyan, fədakar, zəhmətdən qorxmayan, səssizcə acıya sinə gərən, əzmlili və təmkinli qadındır:

*Atamnan yanaşı daş qaldırdı,
Deyərdi bu daşlar ocaq daşdı.
Bezmədi, qəlbində nə gücü vardı,*

Anam sinəsində ocaq daşdı [Nağıqızı, 2020:30].

Ana həm ailənin, həm mənəviyyatın, həm də yaddaşın simvoludur. Ana “daş da yüngülləşdirən”, ailənin yükünü çəkən qəhrəmandır. Şeirə dərinlik qatan daş, ocaq, yük, çiysin, əl, sığal... hamısı “daş”la əlaqələndirilir, daş həm də həyatın ağırlığıdır. Bu da ananın sərtləşmiş, amma sınımamış xarakterini göstərir. Burada ana yalnız bir ailənin deyil, xalqın mənəvi dayacağı, eyni zamanda ailənin mənəvi ocağının qoruyucusu kimi təqdim olunur. Zəhmət, halal əmək və səssiz fədakarlıq insanın böyüklüyünün göstəricisidir:

*Çörək bişirərdi, paltar yuyardı,
Corab toxuyardı o daş əlinnən...
Elə bil nə yatar, nə uyuyardı,
Beləcə yol gəldi gəlinniyinnən [Nağıqızı, 2020:29].*

“Əllərinin daş olduğunu” duymaq ana nəvazişinin yoxluğu deyil, həyatın onun əllərini belə sərtləşdirməsidir. İradə, qürur və təmkinlə:

*Bir dəfə taledən gileylənmədi,
Tapdı ocağında, bizdə varlığı.
Yoxluğa sınımadı, yoxa enmədi,
Onu qorxutmadı daş ağırlığı... [Nağıqızı, 2020:29]*

Həssaslıq və təvazökarlıqla “*Bəlkə əllərinin daş olmağından utandı, özüənə sığal vermədi*”... *İnsan fədakarlığı, xüsusilə qadın fədakarlığı bəzən görünməz olur, amma bu şeir onu görünən edir. Burada ana həm xalqın yaddaşı, həm mənəviyyatın daşıyıcısı, həm də milli-mədəni kimliyin formalaşmasında təməl sütun kimi təqdim olunur.*

Mahirə Nağıqızının “Onun daş nağılı” emosional və poetik dərinliyə malik bir əsərdir. O təkcə bir ananın portretini çəkmir, həm də Azərbaycan qadınının, zəhmətkeş anaların, bir xalqın mənəvi dayacağının poetik təsviridir. Mahirə xanımın “Onun daş nağılı” əsəri Azərbaycan poeziyasında Ana obrazının dözümlü, zəhmətkeş, fədakar şəkildə təqdim olunduğu parlaq nümunələrdən biridir. “Onun daş nağılı”nda təkcə bir qadının portreti deyil, həm də xalqın, millətin yaddaşını daşıyan anaların ümumiləşdirilmiş obrazı əks olunur. Bu şeir müəllifin digər əsərləri ilə birlikdə ana, qadın, zəhmət və mənəviyyat mövzularının ədəbi mənzərədə necə inkişaf etdiyini göstərir.

Nəticə/Conclusion

Mahirə Nağıqızının “Onun daş nağılı” əsəri onun yaradıcılığında ana obrazının daha çox zəhmət, əmək və fədakarlıq simvolu kimi təqdim olunduğu bir mərhələdir. Digər əsərlərində isə bu obraz mənəvi dayaq, daxili hüsur, xatirə və nur olaraq fərqli çalarlarda əks etdirilir. Bu da müəllifin poetik baxış bucağının dərinliyini və analıq anlayışına müxtəlif aspektlərdən yanaşma qabiliyyətini nümayiş etdirir.

ƏDƏBİYYAT/REFERENCES

1. Hüseynova, Mahirə (2006). Mənim anam. – Bakı: “Vətən” nəşriyyatı. – 310 s.
2. Hüseynova, Mahirə (2015). Analı dünyam. – Bakı: “Vətən” nəşriyyatı. – 216 s.
3. Hüseynova, Mahirə (2020). Onun daş nağılı. – Bakı: ADPU nəşriyyatı. – 418 s.
4. Hüseynova, Mahirə (2025). Anamın kitabı. – Bakı: ADPU nəşriyyatı. – 215 s.

Məqalə tarixçəsi

<i>Daxil olub</i>	22.10.2025
<i>Düzəlişə göndərilib</i>	26.10.2025
<i>Qəbul edilib</i>	10.11.2025
<i>Nəşrə tövsiyə edib</i>	Razim Məmmədov
	<i>filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent</i>